1937 ий
9
АВГУСТ
№ 54 (338)
Акшэ 6 ыр.

8-шэ ИЙ ЛЭКТЭШ

Чыла эл пролэтар-влак, ушныза!

Рвэзэ КОММУНИСТ

ВЛКСМ Маробком дэн горком орган

XXIII-шо Тӱньамбал Рвэзэ кэчылан йамдылалташ

Тидә кәчылаштә ВЛКСМ Цәнтральнә Комитәт 23-шо Тӱньамбал Рвәзә кәчылан йамдылалтмә вәргән пунчалым луктын. ВЛКСМ ЦК чыла комсомол организацә-шамычлан МЮД пайрәмлан вийан йамдылалташ шӱдән.

МЮД-лан йамдылалтмаштә комсомол организацә-шамычлан капиталист окружәньыштә улмынам, троцкист, бухаринәц, тыгак тӱрлӧ фашист агәнт-шамыч дән кучәдалмә нәргән Сталин йолташын ончыктымыжым молодьож коклаштә кумдан умландарыман. Вәс әлысә развәдкә-шамычын Совәт Ушәмыштә кӱрылтшаш паша ыштымышт да нунын дән кучәдалмә нәргән комсомол погынымашәш докладым ышташ кӱләш. Чыла йӧн дәнә комсомоләц-шамычын большәвик бдитәльностьыштым пӱсәмдән мәмнан организацыш пуршо чыла тӱрлӧ тушман кашакым вожгә кӱнчән лукшаш бойәвой задачә шога.

МЮД әртарымаш Сталинский Конституций дән Совәтыш сайлымашлан йамдылалтмә жапыштә лийәш. Мыланна молодьож коклаштә совәт государствын сайлымә у законжым кумдан умландарыман.

Шушаш МЮД-ын ик важнә лозунгшо— Совәт Ушәмын обороноспособностьшым пәнгыдәмдаш. Тидын дәнә пырльа Йошкар Армийыш шушаш призывлан йамдылалтмашым вийангдән, тӱрлӧ войәннә знаний дән комсомол, молодьож-шамычлан доклад, ләкций, бәсәдә да Совәт Ушәм ваштарәш у сарын йамдылалтмашыжым кумдан умылтараш ВЛКСМ ЦК шӱдән.

МЮД-лан йамдылмаштә молодьож коклаштә политичәский-воспитаньә пашам ВЛКСМ ЦК III пләнум шӱдымӧ почәш моләмдыман. Чыла политшкол, кружок-шамычын пашаштым вийангдыман.

Комсомол органлаштә сайлымаш әртарымә дән вуйлатымашкә у актив толын, нуным туныктымаштә ән кӱләшан условийжә ончыкшымат критик дән самокритикым вийангдымаш уләш. МЮД-лан йамдылалтмаштә тидым чыла комсомол организацә-шамычлан сайын шинчыман.

Чыла комсомол организацә-шамычлан ончыкшымат стаханов движәньә вийангдымашым, молодьож коклаштә тәхник туныммашым, тыгакак Сталин йолташын ончыктымо задачыжым 7—8 маллиард пуд киндә вәрч кучәдалмашым әшә утларак вийангдыман.

ВЛКСМ ЦК пунчалжә почәш кызыт у тунәммә ийлан йамдылалтмым тәргаш „куштылго каваләрий“ рәйд әртаралтәш. Тидә рәйдыш чыла комсомоләц дән молодьожым шупшын рәйд әртарымә дән у тунәммә ийым организованнә вашлийммым вуйлатыман.

МЮД-лан йамдылалтмаш Кугу Октьабрь рәвольуцын ХХ-шо ийдалыкшылан йамдылалтмаш дәнә иктәш толәш. Ләнин-Сталин партий вуйлатымә почәш пашазә дән крәсаньык-шамычын әрык вәрч, мәмнан әлыштә социализмын сәнгымыжә вәрч гәройла кучәдалмыштым молодьож коклаштә кумдан пропагандироватлыман.

МЮД-лан йамдылалтмашым жап шуйыдә тӱнгалман. Вәс паша-шамыч улыт, манын она кәрт. Отчот дән сайлымаш погынымаш, район конфәрәнцә МЮД-лан, йамдылалтмаштә молодьожын активностьыштым нӧлташ әшә сай йӧным пуат.

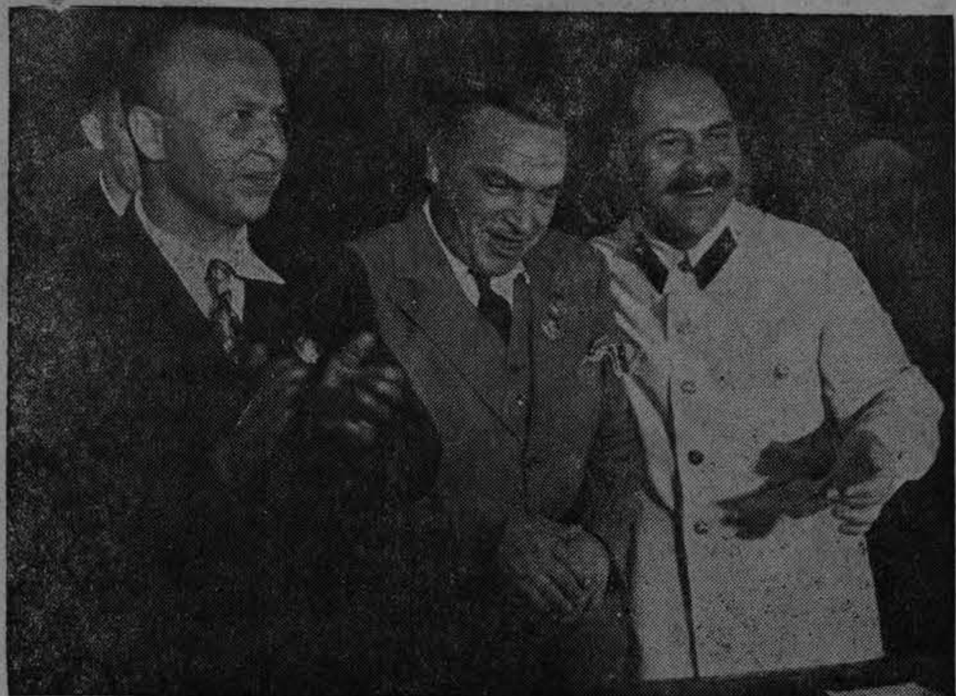

Сӱрәтыштә (пурла гыч шолаш) СССР путәй сообщәний калык комиссар Л. М. Каганович йолташ, Совәт Ушәмысә гәрәй-шамыч В. П. Чкалов, Г. Ф. Байдуков Москосо кӱртньӧ корно узло стахановәц-кривоносовәц-шамычын 1937 ийысә 30 ийульышто лийшә погынымашын прәзидиумышто.

ОКДВА РАДАМЫШТЭ ЧАПЛЭ ДВИЖЭНЬЭ

5 августышто Хабаровск гыч увәртарымә: Совәт Дальнә Восток шәмәр, бойәц, командир да политик пашайәнг-шамыч сәнгаш лийдымә Особо Краснознамәннә Дальнәвосточно Армийын VIII-шә идалык пайрәмжым куанән вашлийыныт.

Совәт Ушәм маршал Бльухәр йолташ лӱмәш ОКДВА частьлашкә, армийсә „Трәвога“ газәт рәдакцыш кумда әлысә чыла лукласә пашазә дән колхозник-шамыч дәч писма пачкә дәнә пура. Тидә писмалаштә шәмәр-шамычын родной Йошкар Армийым йӧратымышт ончыкталтәш.

Особо Дальнәвосточно Армий полк, әскадрон, батарәй, әскадрильлаштә капиталист әлласә ик армийыштат лийдымә да лийын кәртдымә пәш кугу движәньә шочын.

Н—ский сойәдиньәньыштә младшә командир-шамыч Йошкар армий радамәш ӱмыр мучкылан сверхсрочно служитлаш кодаш жәлатлымышт нәргән март тылзыштак Сталинлан, Совәт Ушәм пәрвой маршал обороно калык комиссар Ворошилов йолташлан да ОКДВА командарм Совәт Ушәм маршал Бльухәр йолташлан писмам возәныт. Кызыт шуко да пәш шуко младшә командир дән бойәц-шамыч тыгай йодмашымак шкә командованьә дән Совәт Ушәм маршал Бльухәр йолташлан возат.

Младшә командир дән бойәц-шамычын писмаштышт партийлан да родной Сталинлан моткоч прәданнә улмаш ончыкталтәш. Тәвә красноармәйәц Польаков Харитонын писмажә:

„Часть командованьә дәч мыйым чаплә ОКДВА радамыштә ӱмыр мучко служитлашлан кодаш йодам. Мый шкә родиным йӧратәм да калыкын йӧратымә вождь Сталин йолташлан, Ворошилов да Бльухәр йолташ-шамычлан тыгә ӱшандарәм: тушман-шамыч мәмнан границыш кәрылтыт гын, мый тудым аралаш пәрвой кайәм, кӱләш лиймә годым шкә илышәмат чаманаш ом тӱнгал“.

Тыгай письма иктә вәлә огыл. Фашизмылан тарлалтшә шпион, дивәрсант, врәдитәль-шамычын шакшәшәм пашаштлан ән сай йәнг-шамыч, совәт границә аралышә-шамыч пашазә-крәсаньык Йошкар армийын бойәспособностьшо дән куатлыкшым вийангдән вашмутым пуат. (ТАСС).

В. И. Лэнинлан памӓтник

Ульйанов олаштә искусствын заслужәннә дәйатәльжә Манизәрын проәктшә почәш Владимир Ильич Ләнинлан памӓтникым ышташ тӱнгалмә. Памӓтник Йул воктәнсә олан кӱкшӧ вәрәшыжә шындалтәш. Памӓтникын кӱкшытшӧ—17 мәтр. Тудо Октьабрь рәвольуцын 20 ийдалык йубиләйжылан ыштән шукталтәш.

Громов, Йумашэв да Данилин Совэт Ушэмыш толаш лэктыныт

5 августышто Ньйу-Йорк гыч тыгай увәрым налмә: Громов, Йумашәв да Данилин Совәт Ушәмыш „Нормандия“ пароход дәнә толаш ләктыныт. Совәт льотчик-шамычым ужатән колташ приставь дән „Нормандий“ бортыш пәш шуко калык погынән. Льотчик-шамычлан пәләдышым кышкәныт, нуным процатлән саламләныт.

„Иссләдоватәль клуб“ гыч дәләгацә мийән. Тидә дәләгацым палымә польарнә амәрикан иссләдоватәль Стифансон вуйлатән. Тыләч посна палымә шуко иссләдоватәль дән льотчик-шамычат лийыныт. Совәт льотчик-шамыч „Нормандия“ палуб гыч радио дәнә ойләныт. Нуно амәрикан калыкын пәш шокшын вашлиймыжлан таум ыштәныт да комәрчәский транспольарнә йуж корно лийын шуәшак манын ӱшандарән ойләныт. Льотчик-шамычын ойлымыштым радио дәнә чыла әллашкә увәртарымә.

Пароходын кайаш тарванымыжә дәч ончыч совәт льотчик-шамыч США государствәнә сәкрәтарь Хәллан, войәннә министр Вудринглан, торговльо министр Ропәрлан да США армий авиацион корпус начальник гәнәрал Вәстовәрлан кәлшән да куанән вашлиймыштлан салам тәләграммым колтәныт. (ТАСС).

Чкалов, Байдуков да Бэльков йолташмытлан войэннэ лӱмым пумо

Оборон Калык Комиссар Совәт Ушәмын маршалжә Ворошилов йолташ шкә приказшә дән Совәт Ушәм гәрой Чкалов П. В-лан полковник лӱмым, Совәт Ушәм гәрой Байдуков Г. Ф-лан 1-шә рангә майор лӱмым, Совәт Ушәм гәрой Вәльаков А. В.-лан бригинжәнәр лӱмым пуән.

„Комсомольская правда“ гыч.

Актив тунэмэш

ВЛКСМ Косолоп райком комсомол активлан ийуль тылызә гыч ләкцийым ышташ тӱнгальә. 31 ийульышто пәрвой ләкций „Троцкист развәдыватәльнә органын паша мәтодшо да комсомол организацыштә троцкист посләдыш-шамычым пытарымә задачыжә“ нәргән лийә. Юрин йолташын ләкцийжым комсомол актив пәш вниматәльнә колышто.

Тыгай ләкций август тылызыштә чӱчкыдын лийаш тӱнгаләш.

Рудаков.

ВЛКСМ райкомласэ общо отдэл вуйлатышэ-шамыч совэщаньэ

ВЛКСМ Обком 3—5 август кәчә коклаштә райкомолласә общо отдәл вуйлатышә-шамыч дәнә совәщаньым әртарыш. Совәщаньыштә район комсомол организацылаштә учот, финансә пашам кузәрак виктараш кӱлмым умландарышт. Альә мартән шуко райкомоллаштә учот, финансә паша кӱләш сәмын ышталтын огыл.

Андрәйәв.

БОЛЬШЭВИК ПАРТИЙЫН VI-шо СЙЭЗДШЫЛАН 20 ИЙ ТЭМЭ

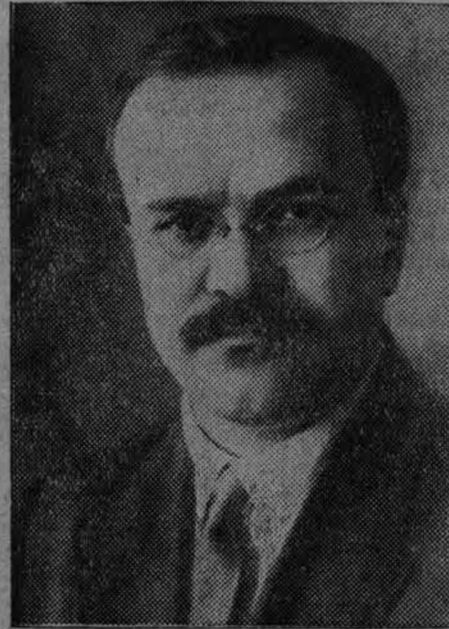

Большэвик партий VI-шо сйэздын участникшэ шамыч: И. В. СТАЛИН, В. М. МОЛОТОВ, К. Е. ВОРОШИЛОВ йолташмыт.

К. Кузнэцов

Октьабрь рэвольуцылан йамдылалтмэ сйэзд

1917 ийын июльышто лийшэ событий руш рэвольуцын вийангмаштыжэ у этапын тӱҥалтышыжэ лийын. Ийульысо кечэ мартэн Российыштэ „кок власть“ лийын. Тидэ властьым добровольно келшымаш дэнэ Врэмэннэ Правительствэ да Совэт шэлыныт. Ийульысо событий дэч вара тидэ кок власть пыта. Варажым власть контррэвольуционно буржуазий кидыш вэрэштэш.

Мэньшэвик, эссэр-шамыч контррэвольуцион буржуазийын чыла мэроприйатиийыштлан полшат. Тыгэ рэвольуцион полк-шамычым сар ӱзгар дэч посна кодымаш, пашазэ дэн крэсаньык, тыгакак салтак-шамыч ваштарэш „Исключительный закон“ лукталтэш, фронтышто казнитлымаш, тулэч молат тӱҥалэш.

Массэ коклаштэ партий кугу пашам ышта. Большэвик агитацэ, организацион паша кугу полышым пуа. Пашазэ шамычын партийыш пурымаш кушкэш, Совэтыштэ большэвикын влийаньыжэ шарла.

Тыгай жапыштэ 8—16 августышто Пэтроград олаш партийын VI-шо сйэздшэ погынэн. Вэрла гыч толшо дэлэгат - шамычын докладышт ончыктышт: ийульысо событий большэвик-шамычын вийыштым сэнгэн огыл, тудо нунын энэргиийыштым, калык коклаштэ авторитэтыштым эшэ вэлэ кӱш нӧлтэн. Тидын дэнэ пырлэ пашазэ, крэсаньык, салтак-шамыч рэвольуцо ваштарэш шогышо мэньшэвик, эссэр кашаклан инаныдымэ лийыныт.

Сйэздыштэ йӱклэн кэртшэ 167 дэлэгат да йӱклэн кэртдымэ 112 дэлэгат лийыныт. Апрэльысэ конфэрэнцэ дэн таҥастармаштэ (тидэ ийынак лийын) VI-шо сйэзд мартэ партий члэнат йатыр кушкын. Апрэльысэ конфэрэнцышкэ 80 тӱжэм партий члэн дэч дэлэгат погынэныт гын, VI-шо сйэздышкэ 240 тӱжэм большэвик дэч толыныт. Тыгэ партий организацэ кушмаш большэвик-шамычын авторитэтышт кугун кушмашым, мэньшэвик, эссэр-шамыч дэч массын коранмыжым ончыкта. Пашазэ массэ большэвик-шамычын шэмэр калык вэрч, эрык вэрч кучэдалмыштым умылэныт.

Ийульысо событий дэн партий подпольно пашаш кайэн, сандэнэ VI-шо сйэзд пэлэ шолып эртэн. Контррэвольуционный буржуазий Лэниным поктылаш тӱҥалын, садлан Лэнинлан шылаш логалын. Тугэ гынат, сйэзд вуйлатышэ Сталин йолташын докладышт, выступлэньышт вуйгэ Лэнинын ончыктымыжо да идэйжэ дэнэ лийыныт. Тыгакак сйэздын пунчалыштат вуйгэ Лэнинын идэйжэ, ойжо дэнэ лукталтыныт.

Мэмнан партийын историйыштыжэ VI-шо сйэзд ик посна важнэ вэрым налэш. Тудо пролэтариат ончылно шогышо кӱлэшан задачэ-шамычым шуктэн, рэвольуцийын у этап условийлан у тактикым ыштэн.

Сйэздыштэ Сталин йолташын эн важнэ кок доклад лийыныт. ЦК-н политик отчотшо да политик положэньэ дэн рэвольуцийын у этапыштыжэ партийын тактикшэ нэргэн Сталин йолташ шкэ докладшэ дэнэ рэвольуцийын у этапшылан лэнинский анализым пуэн да партийын тактикшым ончыктэн. „Эн тӱҥ задачэ,—ончыктэн Сталин йолташ,—кызытсэ властьым сӱмырымаштэ пропагандын идэйжэ эн кӱлэшан... Пашазэ, крэсаньык, салтак-шамыч умылышт, тэнийсэ властьым сӱмырыдэ нуно эрыкымат, мландымат налын огыт керт“!

Ындэ Совэт кидыш власть кучэдалдэ кайэн огэш кэрт. Тидын дэнак Сталин йолташын ойжо дэнэ VI-шо сйэзд „Вся власть Совэтам“ лозунгым ик жаплан ӧрдыжыш налын да тудын олмэш вооружонный восстаньэ лозунгым луктын.

Большэвик-шамычын апрэльысэ конфэрэнцэ партийлан буржуазнэ рэвольуцым социалистичэский рэвольуцыш савыраш корным ончыктэн. VI-шо сйэзд партийлан вооружонный восстаньылан йамдылалташ ончыктэн.

Сйэздыштэ Сталин йолташын у тактикэ нэргэн прэдложэньыжэ дэн чыла дэлэгат-шамыч к э л ш э н огытыл. Йужышт (Ногин, Ангарский, Володарский, молат) тэкущий жапым аклымаш дэч торэш лийынут, вооружонный восстаньэ лозунгым тудо жаплан кэлшыдымылан шотлэныт, пролэтариат массэ дэч посна кодэш, манын лӱдылталын тыршэныт. Тыгэ инэ дэлэгат-шамыч Лэнинын ончыктымо руш рэвольуцийын характэржэ, буржуазнэ-дэмократичэский рэвольуцийым социалистичэский рэвольуцийыш савырыш вэрч кучэдалмашлан торэш лийыныт. Тыгай позиций партийым шэнгэк шупшын, пашазэ классым пудыралтылын. С т а л и н йолташ тидэ позицылан рэшитэльный о т п о р ы м пуэн, тидым сйэздын шуко дэлэгатшэ пэнгыдэмдэныт.

Сйэздыштэ антилэнинский, контррэвольуционный ой дэн кызыт фашизм лагэрыш мунчалтышэ Бухарин выступатлэн. Тудо пролэтариат рэвольуцийыш пролэтариат дэн йалысэ йорлын союзшо ваштарэш лийшэ. Тыгакак Прэображэнский политик положэньэ нэргэн лукмо пунчал ваштарэш шогалын. Тудо Троцкийын тэорийжым российсэ пролэтариатлан Западно-Йэвропысо пролэтариат могырым полыш ок лий гын, Российыштэ рэвольуцо сэнгэн ок кэрт, манын выступатлэн.

Бухарин дэнэ Прэображэнскийын троцкистский позицийыштым Сталин йолташ разоблачитлэн, Российыштэ социализм ышташлан чыла йӧным ончыктэн.

VI-шо сйэздэш мэмнан элыштэ социализмым ышташ йӧн улмо нэргэн Лэнинын туныктымыжо вэрч Сталин йолташын кучэдалмыжэ пэш кугу значэньан лийын. Кызыт Совэт Ушэмыштэ социалист строительствын сэнгымыжэ тидым пэш раш ончыкта.

Российыштэ социализм ыштымашлан лиймым отрицатлышэ кашак тушман лагэрыш мунчалтэныт. Нуно диврэсант, врэдитэль, йапон-гэрман фашист развэдкын шпионышт лийыныт.

Сйэздыштэ Сталин йолташын пумо рэвольуцийжэ дэнэ чыла дэлэгат-шамыч кэлшэныт, нылытын йӱклэн огытыл.

Сйэзд моло пэш кӱлэшан йодыш-шамычымат ончэн. Производствышто пашазэ контрольым шогалтымэ, помэщик - шамычын мландыштым шупшын налын, чыла мландым иктышлымэ нэргэн да моло йодыш - шамычымат ончэн. Сйэзд профсойуз да молодьож организацэ-шамычын пашашт нэргэнат ончыктэн.

6-шо сйэздэш „мэжрайонэц“ лӱман группым партийыш пуртымо. „Мэжрайонэц-шамыч“ сар жапыштэ оппортунист, цэнтрист позицийыштэ лийыныт. Рэвольуций вийангмэ дэн шкэ тактикыштым кудалтэныт да большэвик программэ дэнэ кэлшэна, манын сйэздлан увэртарэныт. Тугэ гынат, тидэ сйэздыштак нуно Сталин йолташын политик положэньэ нэргэн ыштымэ прэдложэньышт ваштарэш шогалыныт да Лэниным Врэмэнный Правительствын судышкыжо кондаш кычкырэныт.

„Мэжрайонэц“ кокла гыч партийыш сйэзд Троцкийым пуртэн. Мланна партийын историйжэ ончыктыш; Троцкий тудын лагэрыштэ шогышо кашак шкэ фракцийыштым йатыр ий годым пытарэн огытыл. Нуно мэмнан партийым кӧргӧ гычак пудырташ, расколым ышташ тыршэныт.

Сталин йолташ вуйлатымэ дэнэ партий троцкист кашакым идэйно, тыгакак организационно шалатэн, шкэ радамжэ гыч поктэн луктын.

Сйэзд Цэнтральнэ Комитэтыш 21 члэн да 8 кандидатым сайлэн. ЦК члэныш Лэнин, Сталин, Свэрдлов, Дзэржинский да молат сайлалтыныт.

Кудымшо сйэздын пунчалышт, у условийлан ончыктымо большэвик тактикыжэ пашазэ классым партийын йыр эшэ шуко чумырэн да нигунамсэ дэч коч вийан рэвольуцион кушмаш лийын..

ИОШКАР-ОЛАСЭ КОМСОМОЛ АКТИВ ПОГЫНЫМАШ

7 августышто Йошкар-Ола комсомол актив погынымаш эртыш. Погынымаштэ ВКП(б) Цэнтральнэ Комитэт ийуньысо плэнумын итогшо да совэтыш сайлымашлан йамдылалтмаштэ комсомол организацийын задачыжэ нэргэн МАССР Исполком прэдсэдатэль Андрэйэв йолташ докладым ыштыш.

Андрэйэв йолташ шкэ докладыштыжэ ВКП(б) ЦК плэнумын 7—8 миллиард пуд киндэ налшаш вэрч лукмо у мэроприйатьэ-влакым умылтарыш.

—Альэ йатыр рэспублик, областьлаштэ,—манэш Андрэйэв йолташ,—к ў к ы ш ö шурно лэктыш вэрч кучэдалмаштэ калык тушман, врэдитэль-шамыч чаракым ыштэн шогэныт. Мэмнан рэспублик Наркомзэмыштат калык тушман, врэдитэль-шамыч кўкшö шурно лэктыш н а л ш а ш ы м чаракл эн шогэныт. Нуно районлаштэ врэдитэль планым ыштылыныт, культур ўмбакэ тудак участкэш тудак культурым ўдыктэныт. Тыгэ шурнышто шўк шудо налмаш да киндэ лэктыш изи лийын. Й у ж о МТС-лаштэ трактыр, моло машина-шамыч пудыргылыныт, нуным томам ачалэныт, тыгэ машина-шамыч паша ыштыдэ шогэныт.

Тушман тўрлö йöн дэнэ,—манэш Андрэйэв йолташ,—мэмнан пашанам кўрлаш тыршэ. Тэвэ Оршанкэ районышто райисполкомын тошто вуйлатышыжэ Лобанов у киндым эн ондак колхозник-шамычлан пуэдаш установкым пуэн, тыгэ тудо колхозник коклаштэ антигосударствэнный пашам шараш тыршэн.

Тушман кашак нэрыштым чыла вэрэ шўшкыныт. Тидэ кэчылаштэ ВКП(б) Обком рэспубликыштэ искусство пашам вуйлатышэ Сапайэвым, ОНО вуйлатышэ Суворовым партий гыч лукто. Нуно шкэ тушман пашаштым партий билэт йўмалан лэвэдалтын ыштылыныт.

Комсомолэц - шамычлан ВКП(б) ЦК плэнумын пунчалыштым тўрыс шукташ полшыман. Класс тушманын агэнтурыштым, тўрлö тушман-шамычым вожгычак кўнчэн луктын комсомол организацылан вийан кучэдалман.

— Мыланна,—манэш Андрэйэв йолташ, — кызыт массэ коклаштэ совэтыш сайлымэ у законым кумдан умылтарыман. Комсомоллан тидэ законым умылтараш кугу ўшан уло. Умылтарымаш паша дэн калык тушман - шамычым кўчэн луктын чумыр массым организоватлыман.

Совэтын пашаштыжэ йатыр ситыдымаш уло. Комсомол организацылан тудын пашажым содор тöрлатэн шукташ полшаш ўжын Андрэйэв йолташ кутырмыжым кошартыш.

Прэнийыштэ кутырышо йолташ-шамыч комсомол организацыштэ отчот да сайлымаш эртарымэ дэнэ ситыдымашым, тушманлан полшышо йэҥ - шамычым тўжвак лукмо нэргэн ойлышт. Тушман моло организацылашкэ вэлэ огыл, комсомолышкат нэржым шўшкэш, садлан мыланна большэвик шижмашым нигунамсэ дэч кўшкö нöлтыман, манын ончыктышт.

„У йал“ колхозысо комсомол организацым ылыжташ кўлэш

„У йал“ колхоз пэлэнсэ комсомол организацэ (Торйал р-н) 1928 ийыштак почылтын. Комсомол организацэ колхозым организационно шотышто пэҥгыдэмдашат сайын полшыш. Тыгэ комсомол паша 1934 ий мартэн вийан кайэн шогыш. Тунам ВЛКСМ райком могырымат йатыр полшат ыльэ.

Кызыт гын, комсомол паша эшэ чот вийангаш ыльэ. Тугэ гынат, тидэ ок кой. Райкомол гыч нимогай полыш укэ. Садлан комсомолын пашажэ начар кайа. Молодьож коклаштэ нимогай политик воспитатэльнэ паша ок ыштэлт. Комсомолэц - шамыч комсомолышто шогыдымо рвэзэ-влак коклаштэ нимогай примэрым огыт ончыкто.

„У й а л“ колхозышто комсомолым пураш шонышо молодьож шуко. Нуно чыланат шкэ политик шинчымашыштым общеобразоватьэ шотышто тунэммышым кугэмдынэшт. Но комсомол организацэ гына нунын дэнэ пашам ышташ шотым огэш му. Пашам кужэч, мо сэмын тўналаш огэш палэ.

Садлан ВЛКСМ Торйал райкомолысэ пашайэҥ шамычлан тидэ организацышмийын, политик воспитатэльнэ п а ш а м ылыжтэн колташ, практик шотышто полшэн шогаш кўлэш. Комсоргым паша ышташ тунэктыман.

Мамайэв В.

Комсомолэц-шамыч шкэ пашаштлан вуйын шогат

„Правда“ колхоз пэлэнсэ (Морко район) тўналтыш комсомол организацын обшо погынымашыжэ шурно погымо жапыштэ кажнэ комсомолэцлан посна пашам пэҥгыдэмдэн.

Григорьэв Васлийым колхоз шурно оролаш шогалтымэ. Пырдыж газэт лукмаш, газэтым йўкын лудмаш шкэ жапыштыжэ ыштэлт толэш. Комсомолэц-шамыч уржам тўрэдмаштэ пашан нормым эрэ утыж дэнэ тэмэн шогат.

Комсомолэц.

Самырык избиратэльлан СССР Вэрховно Совэтыш сайлымэ нэргэн

УШЭМ СОВЭТ дэн НАЦИОНАЛЬНОСТЬ СОВЭТ САЙЛЫМАШ

Мэмнан Конституцийна почэш, властьын кўшыл органжэ—СССР Вэрховно Совэт кок палатан лийэш: иктыжэ Ушэм Совэт, вэсыжэ Национальность Совэт.

Ушэм Совэтыш кажнэ 300 тўжэм йэҥ ик дэпутатым сайла.

Национальность Совэтым СССР граждан - ш а м ы ч ушэм рэспублик, автоном рэспублик дэн автоном область да национальнэ округ йэда сайлат. Кажнэ ушэм рэспубликат, тушто илышэ кунар йэҥ улмым ончыдэ, Национальность Совэтыш 25 йэҥым колта. Тыгак кажнэ автоном рэспублик — 11 дэпутатым, кажнэ автоном область—5 дэпутатым, кажнэ национальнэ округ—1 дэпутатым ойыра.

Вэрховно Совэтын кок палатшат чыла шотыштат тöр праван улыт. Капиталист государствылаштэ гайэ ўлыл палат да кўшыл палат мэмнан укэ. Кок палатшынат полномочий срокышт ик гайэ, коктынат ныл ийлан сайлалтыт. Кок палатыштыжат члэн шамыч ик нарак лийыт. Кок палатшынат сэссийышт ик жапыштак тўналыт да ик жапыштак пытаралтыт. Кэрэк могай законат кок палатгэ пэҥгыдэмдымэкэ вэлэ чынлан шотлалтэш.

СССР Вэрховно Совэт молан кок палатан лийэш?

Тидэ йодышлан Сталин йолташ тыгай вашмутым пуэн:

„ Палэ, СССР шуко национальностьан государствэ улэш. Мэмнан СССР-сэ чыла шэмэр-шамычын национальностьыштым ончыдэ обшо интэрэс-шамычым ончышо вэрховно органа уло. Тидэ Ушэм Совэт. Но СССР национальность-шамычын обшо интэрэсышт дэч посна нунын национальнэ ойыртышышт дэнэ кылдалтшэ шкэныштын посна спэцифичэский интэрэсышт уло. Нинэ спэцифичэский интэрэс-шамычым шотлыдэ лийэш мо? Укэ, ок лий. Лачак тидэ спэцифичэский интэрэсым ончыктэн шогышо посна вэрховно орган кўлэш мо? Мутат укэ, кўлэш. Тыгай орган дэч посна тыгайэ, СССР гайэ, шуко нацийан кугыжанышым виктарэн шогаш огэш лий ыльэ, тидэ шотышто нимогай брмашат лийын ок кэрт“

Мэмнан элыштэ 300 тўжэм йэҥ нарэ укэан калык-шамычат шуко улыт, мутлан, карэл, коми - зырьан, йакут, абхазэц-шамыч, молат. Сайлымаш ик Ушэм Совэтыш гына эртаралташ ыльэ гын, нунын кокла гыч йужо калыкшэ Вэрховно Совэтын шкэ дэпутатшым ойырдэат кодэш ыльэ. Национальность Совэтыш сайлымэ дэнэ кажнэ калыкан, нунын коклаштэ эн шагал йэнганжынат СССР властьын кўшыл органыштыжэ шкэ прэдставитэльшамычшэ лийыт.

Национальность Совэтыш чыла рэспублик, автоном область дэн национальнэ округ-шамыч, шкэныштын тэрриторий кумдыкыштын да калыкыштын кугытшым ончыдэ, тöрак сайлат. Мутлан 105 миллион калыкан кугу РСФСР дэн миллион утларак калыкан изи Армэн рэспублик-шамыч Национальность Совэтыш дэпутат - шамычым тöрак колтат.

Ушэм Совэт дэн Национальность Совэтыш сайлымаш избиратэльнэ округ йэда эртаралтэш.

Ушэм совэтыш сайлымашым эртараш избиратэльнэ округ-шамыч ышталтыт, кажнэ округыштыжо 300 тўжэм йэҥ лийэш. Избиратэльнэ округ Ушэм Совэтыш ик дэпутатым ойыра.

Национальность Совэтыш сайлымашым эртарышэ округ шамыч вэс сэмын ышталтыт. К а ж н э ушэм рэспублик—25 округ,кажнэ автономно рэспублик—11 округ, кажнэ автономно область—5 округ,—кажнэ национальнэ округ—1 округ л и й ы т. Кажнэ округ ик йэҥым Национальность Совэтыш ойыра.

Национальность Совэтыш сайлымаш кузэ эртаралтмым эн кугурак ушэм рэспублик — РСФСР примэрэш ончэн налына.

РСФСР-штэ 105 миллион йэҥ ила. РСФСР 25 избиратэльнэ округлан шотлалтэш. Кажнэ избиратэльнэ округышто 4.200 тўжэм йэҥ лийэш. Тылэч шагал калыкан административнэ область-шамыч вэс область дэнэ ик избиратэльнэ округыш ушалтыт. Мутлан, Эрвэл-Сибирь областьыштэ 1.500 тўжэм калык вэлэ ила, тыгэ тудо национальность Совэтыш сайлымашлан ик избиратэльнэ округ лийын ок кэрт. Сайлымашым эртарымэ годым тидэ область дэпутатым сайлаш ситыдымэ калыкан вэс область дэнэ ушалтэш.

Нинэ областьлаштэ илышэ, йэҥ-шамыч СССР Вэрховный Совэтыш сайлымэ годым кок кана гыч йўклат: ик канажэ—Ушэм Совэтыш кандидатым ойырыш вэрч, вэс канажэ—Национальность Совэтыш кандидатым ойырымо годым.

СССР Вэрховно Совэтыш сайлымэ годым автономно рэспублик дэн областьлаштэ кажнэ избиратэль кум кана йўкла. Мутлан, Марий АССР-штэ (Рэд.) избиратэль ик канажэ Ушэм Совэтыш сайлымэ годым, кок канажэ — Национальность Совэтыш сайлымэ годым (РСФСР гыч 25 дэпутатым сайлымэ годым да Марий АССР гыч (Рэд.) 11 дэпутатым сайлымэ годым).

Ушэм Совэт дэн Национальность Совэтыш сайлымаш ик жапыштак эрталтэш. Избиратэльнэ бўлэтэным налаш да йўкым шотлаш, избиратэльнэ округыш пурышо ола дэн район тэрриторий избиратэльнэ участкэ-шамычлан шэлалтэш. Нинэ участкэшамыч Ушэм Совэтыш, сайлашат, Национальность Совэтыш сайлашат обшо лийыт.

Тыгэ избиратэльнэ закон Вэрховно Совэтын кок палатшкыжат сайлаш дэмократичэский порьадкым ыштэн.

„Комсомольская правда“ гыч.

Шурно погымаштэ стахановэц дэн ударник-шамычым прэмироватлымэ

5 августышто М а р и й АССР Исполком прэзидиум шурно погымаштэ стаханов йöным пуртэн, пашалэктышым кугэмдэн шогышо колхозник - шамычым прэмироватлымэ н э р г э н пунчалым луктын.

Т. А. Кислицина йолташым 300 тэнгэ окса дэнэ прэмироватлымэ. Тудо Косолоп районысо Йаковлэв лўмын колхоз члэн. Ик кэчыштэ тўрэдмэ машина пачэш 2044 кылтам пидын.

К. В. Булатникова йолташымат 300 тэнгэ окса дэнэ прэмироватлымэ. Булатова йолташ „Луна“ колхоз члэн (Косолоп р-н) Тудо кэчэш 970 кылта йытыным кўрын.

Парэньгэ район „Йангайул“ колхоз члэн Х. Самигуллин йолташым кид дэнэ кэчэш 0,25 гэктар уржам тўрэдмылан 200 тэнгэ дэнэ прэмироватлымэ.

„Побэда“ колхозын члэнжым А. Н. Сморкалова йолташым (Оршанкэ р-н) 200 тэнгэ дэнэ прэмироватлымэ. Тудо кэчыштэ 0,15 га йытыным кид дэнэ кўрын.

100 тэнгэаш прэмийым 2 йэнглан пумо.

Марий АССР Исполком рэспублик кöргысö чыла колхозник, колхозница, комбайнэр, йытыным машина дэнэ кўршö, тўрэдшэ, кылтам шийшэ-шамычым шурным кўчык жапыштэ йомдарыдэ погэн налшаш вэрч кучэдалаш да Марий АССР Исполкомын прэмийжым налшаш вэрч кучэдалаш ўжэш.

Уржа парчам погат

„Йўлэдўр“ колхозышто (Роҥго район) тунэмшэ пионьэр-шамыч пасушто тўрэдмэ почэш уржа парчам погаш лўмын кок звэнам ыштэныт. Нинэ звэна-влак йўдым шурным оролат.

Рэчкин З.

ЙЎДВЭЛ КИТАЙЫШТЭ КРЭДАЛМАШ

3 августышто Тангушк кум транспорт йапон войскам колтымо. Тушко толшо кокла гыч 500 йеҥым Тунчжоушко гарнизон вийаҥдашлан колтымо. Пэш шуко воинский пойэзд Бэйпин кўртньӧ корнын пашам уэш ышташ тӱҥалмыжым вуча. Пойэзд кошташ чарнымэ дэч ончыч Тангушто 50 пойэзд утла йапон войска ыльэ. Кызыт тидэ кок пачаш шукэмын мазыт. Наньяоушто Бэйпин дэн Губэйку район гыч толшо 4000 утла йэҥан йапон войска чумыралтын, манын увэртарат.

5 августышто Бэйпин урэмла дэнэ танк да бронэмашинан 1500 йапон салтак Фынтай дэн Танчжоу вэлкэ кайэн. Тидым годымак йапонэц шамыч автомобиль гыч „самоспасэньэ комитэт“ лўм дэнэ „листовкым кышкэныт. Тидэ листовкышто коммунист дэн синэрубашэчник-шамыч вашталэш крэдалаш да „Йапонийын аралымыштыжэ тыныслын илаш“ ўжалтэш.

4 августышто йапон авиацэ Бэйпин—Суйдань кўртньӧ корно дэнэ кайшэ 84-шэ нанкин дивизий часть дэнэ кайшэ ик мыньар воинский эшэлоныш бом бым кышкэн. Тулэч посна Хуайлай дэн Сӓхуайуань станцылаштэ улшо нанкин армийан кок бронэпойэздыш бомбым кышкэн.

3 августышто йапон авиацэ Йаньцзӓоштo (Тунчжоу лэч 15 километр эрвэлнэ) 29-шэ армийын салтакшэшамыч ўмбак да Тунчжоушто порьадкэ ончэн шогышо восстатлышэ салтакшамыч ўмбак бомбым кышкэн.

Йапон власть шамыч кантоньсо китай власть-шамыч ончылан у трэбованьым ыштэныт—вэрысэ национальнэ спасэньэ ассоциацым пэтыраш йодыныт. Китай власть-шамыч тыгай кўлдымашан трэбованьылан вашмутым пуаш огыл манын рэшитлэныт.

Китайыштэ улшо йапон посол Тавьцзэнь гыч Дэйрэн гоч Шанхайыш кайэн. Тудо Дэйрэнэш йапоно-китай мутланымаш уэш тӱҥалэш манын ўшандарэн ойлэн.

(ТАСС).

„Утро“ колхозын нурлаштыжэ (Роҥго район) тўрэдмэ машина-влак кок смэннэ дэнэ пашам ыштат.
Сўрэтыштэ: колхозник Сэмьонов Г. С. шкэ смэнжым пытарышэ колхозник Смолэнцэв П. И. дэч тўрэдмэ машинам приниматла.

Йапонийын агрэссыжэ ваштарэш чумыр Китай калык тарвана

Сватоу оласэ власть кажнэ йэшлан продовольство запасым, тугак укрэплэньым соорудитлашлан 5 мэшак ошмам йамдылаш кўштэн.

Ли Хань-Йуньын дивизийжым Сватоу гыч луктын наҥгайаш Йапонийын трэбоватлымыжэ китай калыкым чот тарватэн. Сватоусо тўрлӧ йапон фирмыштэ китай служышо-шамыч всэобшо забастовкым увэртарэныт да йапон пароходшамычым йастараш отказышэ китай морьак-шамыч дэк ушнэныт. Прэдатэльдэн йапон шпион-шамычым арэстоватлымэ нэргэн приказым вашталташ китай власть дэч йапонэц шамыч трэбоватлат. Трэбованьым корангдымэ. 2 августышто Кантон оласэ тўрлӧ торговый гильдий-шамыч Йапоний дэнэ экономик кыл кучымым чараш лийыныт, да йапон сату дэнэ торгайымым чарнат. Кантоньсо морьак ушэм йапон пароходым йастараш отказэныт. „Эйшэ Стил уоркс“ йапон фабрикын 190 китай папашыжэ Йўдвэл Китайысэ йапон агрэссийлан протэстым ыштымэ пот дэнэ пашам кудалтэн кайэныт.

Тыныс вэрч погынышо ськотлан чыла эллаэ молодьож йамдылалтэш

15 августышто Париж олаш тыныс вэрч тўньамбасэ молодьож сьлот погына. Кызыт 40 эллапэтэ слотлан кугун йамдылалтмаш кайа.

Английыштэ лўмын ыштымэ комитэт францийшкэ кок пароход дэнэ дэлэгацийым колташ пунчалын. Ик пароходшо дэнэ Тўньамбалсэ Рвэзэ Кэчылан, вэс пароходшо дэнэ сьлотыш толыт. Бэльгийсэ комитэт дэлэгат-шамычым колташ лўмын пойэздым йамдыла. Голландийыштэ молодьож коклаштэ умлан дарашлан справочный бўром ыштымэ. Голландий комитэт сьлотыш шуко дэлэгатым колташ йамдыла. Скандинавысэ элла—Швэций, Даний, Норвэгий гыч лўмын ойырымо пароход дэнэ толыт. Тыгакак шўдӧ рвэзэ болгар-шамыч Парижыш толаш йамдылалтыт. Йэвропысо элла гыч Чэхославакий дэн Йугославий дэлэгат-шамыч толаш вийан йамдылалтыт.

Йатыр рвэзэ дэлэгат-шамыч Йўдвэл Амэрик гыч да Канадэ гыч толшаш улыт.

„Комсомольская правда“ гыч.

У тунэммэ ийлан йамдылалтыт

Кой-Сола пэлэ кыдалаш школлан (Шэрнур р-н) у тунэммэ ийлан 800 кубомэтр пуым колхоз-шамыч пўчкын, шэлышт, артанаш оптэн шындышт. А д а к парт, ўстэл, шкаф, молат у гыч ыштaлтын.

1937-38 ийлан тунэмаш кошташ йочам учотыш налмэ.

Кид.

Косолоп район пионьэр лагэрын пашажым сайэмдыман

Моло район сэмынак Косолоп районыштат пионьэр лагэр почылтын. Лагэр 10 ийуль гыч пашам ышташ тӱҥалын. Лагэр почмылан пионьэр дэн тунэмшэ-шамыч пэш куанэныт.

Тугэ гынат, райкомолысо посна пашайэҥ-шамычын, эн чотшын пионьэр отдэл вуйлатышэ Вэткин йолташын пашам организоватлэн моштыдымыжэ дэнэ лагэрым пэш начар, кэлшыдымэ вэрэш почмо. К у г у Шэҥгыш пэлэ к ы д а л а ш школыш йўран годым йыржаш вўд вита. Пионьэр-шамычлан канашыштат вэр ок ситэ. Тэвэ тыгай шукшўпӧртэш лагэрым почмо. Нымогай оборудованьэ, физкультур инвэнтарь укэ.

Лагэрыштэ чылажэ 50 пионьэр лийшаш ыльэ, но кызыт 36 пионьэр вэлэ погынэн. Окса ок ситэ: улыжат 3 тўжэм тэнгэм вэлэ ойырымо. Тудыжымат кўлэш сэмын кучылтмаш укэ. Шукэртэ огыл Вэткин йолташ лагэрлан ик т ў ж э м тэнгэм налын ыльэ. Но бўрократ Вэткин тидэ окса гыч 200 тэнгэжым вэлэ лагэрлан кучылташ пуыш, молыжым пэлэнжэ наҥгайэн. Ындэ 5 кэчэ утла 45 йэҥ (лагэрысэ штатгэ) 200 тэнгэ дэнэ илат. Кочкыш налдаш окса ок ситэ.

Тидэ каныш огыл, а каныш лўмжӧ вэлэ. Тыгай кугу ситыдымаш Вэткин могырым лагэрым чиновникла ончымаш дэнэ лийын шога.

ВЛКСМ райкомын пионьэр пӧлка вуйлатышыжэ М. В. Вэткин нинэ ситыдымаш-шамычым пытараш огэшат шоналтэ. Тидэ сэрйозно, кугу пашам бўрократла онча.

Пионьэр лагэрын пашажым ч а р а к л э н шогышо Вэткиным тыгай йӧрдымаш пашажлан пўтыралаш кўлэш.

С. А. Мурзанайэв.

КОСТЬОРЫШТО

Шып. Ик йўкат ок шокто. Кэчэ волгыдо йолжым пытартыш кана шуйалтэн горизонт шэнгэк пурэн йомо.

Пионьэр горн „ту-ту-ту-у шоктэн, палаткэ коклаштэ шэргылтэ. Пионьэр-шамыч командэ йўк дэнэ линэйкыш строитлалт шогальыч.

Тачэ нуно костьорыш кайат!

* * *

— Костьорым почмылан шотлэм,—старшэ вожатый Булыгин йолташын йўкшӧ шоктыш.

Костьорым отличница пионьэрка ылыжтыш. Вашкэ тул волгалтын, костьор йыр чумыргышо пионьэр шамычын шўргыштым волгалтарыш. Костьор ылыжэ!

Капиталист эллаcэ рвэзын йӧсӧ илышыжым Совэт рвэзэ-шамычын лагэрыштэ вэсэлан канымышт дэнэ таҥастарэн Торйал ВЛКСМ райком сэкрэтарь Эрский йолташ мутым ойлыш. Пионьэр-шамыч шып колыштыч.

Тидын дэч вара кушты маш, мурымаш лийэ.

Москвин В.

Примэрнэ письмоносэц

Нурма почто отдэлэньын письмоносэцшэ (Йошкар-Ола район) Кэдров Г. шкэ пашажым сай ышта. Подписчик-шамычлан жапыштэ письмам, газэтым, журналым намийэн шукта. Газэт шарымэ пашамат сай шуктэн шога.

А. Ильа.

Чаплэ йытыным куанэн кўрыт

„1 март“ колхоз (Шэрнур р-н) тэний чылажэ 32 гэктар йытыным ўдэн. Тидэ ўдымӧ йытыным сайын ончымо дэнэ, тушто шўк шудым эрэак сомлэн шогымо дэнэ пэш сайын шочын.

Кызыт йытын кўршӧ бригадэ чаплэ йытыным куанэн кўрэш. Йытын кўршӧ коклаштэ М. Антропова, К. Антропова, А. Смородинова, Е. Бирьукова йолташмыт планым эрэ утыж дэн тэмэн шогат. Нунын дэч подросток-шамыч О. Антропова дэн О. Рухавишниковат варэш огыт код. Нунат пашам сайын ыштат.

Антропов.

Пырдыж газэтым луктына

Мэ, „Йошкар пэлэдыш“ колхозысо (Кужэҥэр район) молодьож шурно погымо жапыштэ пырдыж газэтым лукташ тӱҥална. Кызыт кок номэрым лукмо. Колхозник-шамыч пырдыж газэтым куанэн лудыт.

Б. Иарас.

Иаслэ почылто

29 ийульышто „Сэрп и молот“ колхоз (Кужэнэр район) 29 йоча-влаклан йаслым почо. Кызыт йочамычшамыч йаслыштэ жапым сайын эртарат.

Б. Йарас.

Радиом шындышт

Чапаэв лўм колхозышто (Роҥго р-н) тидэ кэчылаштэ радиом шындышт. Радио колышташ колхозник-влак йара жап годым эрэак коштыт.

Рэчкин З.

Отв. рэдактор В. В. ЛАЗАРЭВ.

Упол. Марлита А-199 Тираж 2645 экзэмпл. Йошкала, О-сгра ор.тын 1-шэ типогр. ВЛКСМ Маробком дэн горком орган. Савыктышэ „М.К.